

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

จันทร์เพ็ญ หนดี¹ อำนวย ทองโปร่ง²

สมภพ สุวรรณรัฐ³ นรินาถ แสนสา⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนใน เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย และ (2) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย จำนวน 465 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 31 แห่ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กระบวนการพัฒนาผู้เรียน การใช้สื่อและนวัตกรรม ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนการเรียนการสอน การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะ การส่งเสริมสนับสนุนในการสอน การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ การยกระดับคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาวิชาชีพผู้สอน การวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสม และการเรียนที่เน้นการฝึกปฏิบัติ และ (2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีลักษณะ ดังนี้ บริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การสร้างความรู้ขึ้นใหม่ พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของผู้สอน และการเตรียมความพร้อมทางทักษะอาชีพ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ประสิทธิภาพ; อาชีวศึกษาเอกชน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

จันทร์เพ็ญ หนดี, อำนวย ทองโปร่ง, สมภพ สุวรรณรัฐ และนรินาถ แสนสา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารดุขภูภันทิตทางสังคมศาสตร*, 12(2), 469-479.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคาแหง
2086 ถนนรามคาแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: pen_chanpen09@hotmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคาแหง

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁴ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

The Development of an Effective Academic Administration Model for Private Vocational Colleges in the Upper Northern Region of Thailand

Chanpen Horadee¹ Amnuay Tongpong²

Sompop Suwannarat³ Niranart Sansa⁴

Abstract

In this research article examines (1) the factors of the effective academic administration of private vocational colleges in the upper northern region of Thailand; and (2) an effective academic administration model for these colleges. The sample population consisted of 465 directors from 31 private vocational colleges. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

Findings are as follows: (1) The factors of the effective academic administration model for the private vocational colleges under study consisted of the following: building the relationships between educational institutions and the community; developing a learner development process; using media and innovations; administrators' leadership; supporting instruction and study; learner-centered learning; skills; promoting and supporting to have teaching capability; academic aspects of the administration of educational institutions; raising learners' quality; improving instructors' professional development; evaluations appropriate for learners; and studying with an emphasis on practice. And (2) An effective academic administration model for the private vocational colleges under study exhibited the characteristics and methods in each component as follows: Administer the work in the aspect of the relationships between educational institutions and their communities; learning to know; developing learning in an efficient manner; instructors' participation; and preparation for professional skills.

Keywords: Academic Administration; Effectiveness; Private Vocational Colleges

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Horadee, C., Tongpong, A., Suwannarat, S., & Sansa, N. (2022). The development of an effective academic administration model for Private Vocational Colleges in the Upper Northern Region of Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 12(2), 469-479.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Email: pen_chanpen09@hotmail.com

² Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Education, Kasetsart University

⁴ School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกปัจจุบันและอนาคตกำลังจะเคลื่อนเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงไปด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมต่อให้องค์กรต่างๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวได้ ธุรกิจหรือองค์กรต่างๆ เกิดการแข่งขันกันในระดับสูงทั้งการแข่งขันในประเทศหรือต่างประเทศซึ่งไม่ได้อยู่ที่ระบบเศรษฐกิจหรือการมีทรัพยากรธรรมชาติที่มากหรือเครื่องมือเครื่องจักรต่างๆ อย่างเดียวแต่แข่งขันกันที่คุณภาพของคนในประเทศเหล่านั้นต่างหาก การพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรัฐบาลได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อกำหนดทิศทางในการปรับปรุงคุณภาพให้เหมาะสมหมวดที่ 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้โดยมีแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่จากการสำรวจข้อมูลของสถานประกอบการในประเทศไทย พบว่าปัญหาที่พนักงานมีทักษะและความรู้ความสามารถในการทำงานคือการขาดทักษะในการทำงานเป็นทีมร้อยละ 67 ทักษะด้านการสื่อสารร้อยละ 55 และด้านภาษาร้อยละ 52 ทั้งนี้ Jirathiyut (2009) ได้ให้ทัศนะว่าการพัฒนาระบบหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนี้

Office of Vocational Education Commission (2011) ได้กำหนดนโยบายเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายและบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ด้านผลลัพธ์เพิ่มรายได้ ประชาชาติยกระดับการศึกษา สังคม สุขภาพ ความเป็นอยู่และความมั่นคง นักศึกษาจะได้รับเทคโนโลยีใหม่ๆ ครูผู้สอน มีองค์ความรู้เป็นปัจจุบันและเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาอาชีพ

ซึ่งปัจจุบันสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนยังไม่บรรลุผล จากการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาของประเทศไทยก็ยังมีปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการยังขาดทิศทางและเป้าหมายการผลิตและการพัฒนานักศึกษาโดยรวมมีผลให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความพร้อมของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการในท้องถิ่น ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกทางการศึกษารอบที่สาม (พ.ศ. 2554-2558) ด้านอาชีวศึกษาพบว่ามีจำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีทั้งหมด 782 แห่งแบ่งเป็นสถานศึกษาของรัฐบาลจำนวน 415 แห่ง และสถานศึกษาของเอกชนมีจำนวน 364 แห่งและสถานศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 แห่ง จากผลการประเมินพบว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนไม่ผ่านการประเมินจำนวน 144 แห่ง ส่วนสถานศึกษาของรัฐบาลไม่ผ่านการประเมินเพียง 15 แห่งเท่านั้น (Office for National Education Standards and Quality Assessment, 2015) ขณะที่ Sornnin (2007) ได้ศึกษาปัญหาของการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีพบว่าด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไม่สามารถเปิดหลักสูตรใหม่ที่เป็นความต้องการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ อย่างไรก็ตามความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนยังมีจำกัดและเน้นวุฒิบัตรมากกว่าที่จะคำนึงถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานจริงส่วนด้านทรัพยากรการ

เรียนการสอนพบว่าเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์การฝึกเก่าล้าสมัยเสื่อมสภาพที่ไม่ทันต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีและมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนบางสถานศึกษามีงบประมาณวัสดุฝึกต่ำ ส่งผลต่อการเรียนการสอนส่วนด้านผู้สำเร็จการศึกษาพบว่าผู้สมัครเข้าศึกษาต่อมีแนวโน้มลดลงมีพื้นฐานความรู้ต่ำมีความรู้และทักษะรวมถึงคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานค่อนข้างต่ำไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน จากการสรุปปัญหาการดำเนินงาน 9 ปีของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551) เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา คือ ประเด็นปัญหาด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาพบว่าผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และสถานประกอบการขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานให้ตรงกับลักษณะงานซึ่งสถานประกอบการจะต้องมีการฝึกอบรมก่อนเข้าปฏิบัติงานจริงและกำลังคนที่มีผลผลิตออกมาขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างเพียงพอเช่นทักษะการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) รวมไปถึงขาดคุณลักษณะที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานจริงบางประการเช่นการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบการแก้ปัญหาในงานการทำงานเป็นทีมความรับผิดชอบในการทำงาน ความอดทน มีวินัย ตรงต่อเวลาและภาวะผู้นำส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนนั้นกล่าวถึงการใช้หลักสูตรยังไม่ชัดเจน ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาจากการบริหารงานวิชาการทั้งของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนที่ยังมีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ มาเป็นกรอบแนวคิด แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ให้ได้รูปแบบของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันได้ในทุกสถานการณ์ในยุคปัจจุบันต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
2. รูปแบบของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ และเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ใช้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดศูนย์อำนวยการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคเหนือ จำนวน 33 แห่ง เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดตัวอย่างที่เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดศูนย์อำนวยการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคเหนือ จำนวน 31 แห่ง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยมีเนื้อหาด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ (1) การอาชีวศึกษา (2) มาตรฐานอาชีวศึกษาและมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน (3) แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

(4) สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภท อาชีวศึกษา (5) แนวคิดทฤษฎี การบริหารงานวิชาการ และ (6) แนวคิดรูปแบบและหลักการในการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการ บริหารงานวิชาการสามารถนำรูปแบบการบริหารงาน วิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่ได้ พัฒนาแล้วมาใช้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนใน เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยได้

2. สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสามารถนำผล จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3. องค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการที่ ได้จากการวิจัยเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้เป็น แนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถาน ศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management–RBM) เป็นกิจกรรมสำคัญของแผนการ ปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ และวิธีการบริหารงานของ ภาครัฐ ซึ่งคำนึงถึงประชาชนและผลสัมฤทธิ์ของงาน เพื่อให้การทำงานของหน่วยงานหรือโครงการมุ่งเน้น ผลลัพธ์ของงานมากกว่าเน้นปัจจัยนำเข้ากระบวนการ ทำงานและกฎระเบียบที่เคร่งครัด โดยจะมีการวัดผล อย่างเป็นรูปธรรม การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจน และการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ที่ สอดคล้องกัน รวมถึงมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจนในการวัดความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีความ รับผิดชอบต่อประชาชน การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จึง มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร ช่วยให้การบริหารการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มี ทิศทางในการปฏิบัติงาน มีระบบการประเมินผลการ ปฏิบัติงานเป็นระยะๆ ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงาน เมื่อเทียบกับแผนหรือเป้าหมาย สามารถรายงาน ความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารและทำให้ แก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ดังนั้น การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นวิธีการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์หรือผลการ ปฏิบัติงานเป็นหลักโดยมีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วย ตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ ตั้งไว้ ทำให้ผู้บริหารทราบผลความก้าวหน้าของการ ดำเนินงานเป็นระยะๆ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ทัน ทั่วทั้งที่เป็นการควบคุมทิศทาง การดำเนินงานให้มุ่งสู่ วิสัยทัศน์ของหน่วยงาน (Boonyakorn, 2016) โดย ผลผลิต (outputs) หมายถึง งานบริการ หรือกิจกรรม ที่เจ้าหน้าที่ทำเสร็จสมบูรณ์พร้อมส่งมอบให้ประชาชน ผู้รับบริการ ผลผลิตเป็นผลงานที่เกิดจากการดำเนิน กิจกรรมโดยตรง และผลลัพธ์ (outcomes) หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามมาผลกระทบ หรือเงื่อนไขที่เกิดจาก ผลผลิต ผลลัพธ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชน ผู้รับบริการ และสาธารณชน ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ คือ งานบริการหรือกิจกรรมที่เกิดจากการทำงานได้ ผลผลิต (outputs) ตามเป้าหมาย และเกิดผลลัพธ์ (outcomes) ตรงตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ผลผลิต สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงหรือเป็นที่ พึงพอใจ (Boonyakorn, 2016, pp. 4-5)

หลักการบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

การบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีหลักการ ดังนี้ (1) หลักนิติธรรม (rule of law) หมายถึง ความถูกต้อง เป็นธรรม และการปฏิบัติตามกฎหมายที่ ตกลงกันไว้ อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรม

ของสมาชิก (2) หลักคุณธรรม (ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย (3) หลักความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ การแสดงความคิดเห็นอื่นๆ (5) หลักความรับผิดชอบ (accountability) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดี และผลเสียจากการกระทำของตน เช่น รับผิดชอบต่อลูกค้าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยอมรับต่อผลการดำเนินการ และ (6) หลักความคุ้มค่า (utility) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยมีความประหยัดใช้อย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ (Meksawan, 1998)

การจัดการสมัยใหม่

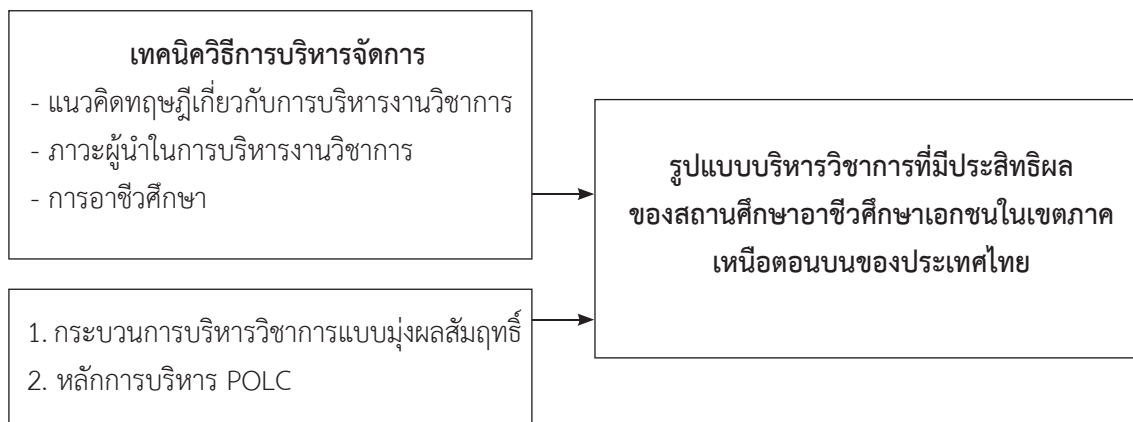
การจัดการสมัยใหม่ POLC หลักการในการบริหารมีอยู่มาหลายยุคหลายสมัยที่เคยคุ้นเคยกัน เช่น POSDCORB หรือ PODC แต่ในปัจจุบันนิยมใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ คือ POLC Model เพราะจะมีหลักสำคัญอันหนึ่งที่สำคัญมากและถือว่าขาดไม่ได้ในการบริหารจัดการในปัจจุบัน คือ L = Leading ดังนั้นหน้าที่หลักในการทำหน้าที่ทางการบริหาร 4 ประการดังนี้ (1) การวางแผน (planning) กำหนดสิ่งที่ต้องการบรรลุกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่จะบรรลุผล มีการวางแผนเพื่อกำหนดเน้นผลสัมฤทธิ์ (result-based

management) (2) การจัดองค์การ (organizing) ทั้งการจัดโครงสร้างองค์การ จัดคน จัดทรัพยากรต่างๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ (3) ภาวะผู้นำ (leading) เป็นการกระตุ้นให้พนักงานทำงานให้สำเร็จด้วยความเต็มใจหรือไม่ต้องบังคับ เพราะผู้บริหารคือผู้ที่ทำงานให้สำเร็จโดยไม่ต้องลงมือทำเองหรืองานสำเร็จโดยผู้อื่น จึงต้องใช้ภาวะผู้นำจูงใจคนให้อยากทำงานให้ดี กระตุ้นความกระตือรือร้นของคนในองค์กรให้ทำงานหนักเพื่อบรรลุแผนงานที่สำคัญ และ (4) การควบคุม (controlling) เป็นการติดตาม (monitoring) และประเมินผลงาน (evaluation) ว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์หรือไม่ (Drucker, 2005)

การพัฒนาารูปแบบ

Keeves (1988) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของแบบจำลอง 4 ประการ ได้แก่ (1) แบบจำลองควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงต้นของการพัฒนาแบบจำลอง (2) แบบจำลองควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้แบบจำลองได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ (3) แบบจำลองควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากแบบจำลองจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ (4) แบบจำลองควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (body of knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษาด้วย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย และการวิเคราะห์องค์ประกอบ และระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบที่เหมาะสมการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed method research) ที่มีการศึกษากลุ่มตัวแปรแบบตัวอย่างเดียวศึกษาสภาพการณ์โดยไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental, case study design)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามจำนวน 465 ชุด โดยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารและครูจากทางสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย จำนวน 31 แห่ง ตอบแบบสอบถามและส่งคืนทางไปรษณีย์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของ

ประเทศไทย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis—EFA)

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบ คือ (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน (2) กระบวนการพัฒนาผู้เรียน (3) การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายโดยใช้สื่อและนวัตกรรม (4) ภาวะผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร (5) การสนับสนุนการเรียนการสอน (6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (7) ทักษะผู้บริหารงานวิชาการ (8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสอน (9) การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ (10) การยกระดับคุณภาพผู้เรียน (11) การพัฒนาวิชาชีพผู้สอน (12) การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน และ (13) การเรียนที่เน้นการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาและฝึกประสบการณ์

จริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงาน

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีลักษณะและวิธีการในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ (1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน บริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การวางแผน การจัดการองค์การ งานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการควบคุม (2) กระบวนการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้มีความรู้ในสิ่งต่างๆ การสร้างความรู้ขึ้นใหม่ (learning to know) การเรียนเพื่อปฏิบัติลงมือทำ นำไปสร้างประโยชน์แก่สังคม (learning to do) การเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข (learning to live together) การเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้และสามารถวางแผนชีวิตให้แก่ตนเองได้ (learning to be) (3) การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายโดยใช้สื่อและนวัตกรรม การนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร (4) ภาวะผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารการงานวิชาการในสถานศึกษา ในการพัฒนา การเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านวิชาการ (5) การสนับสนุนการเรียนการสอนในด้านระบบการดำเนินงานของงานวิชาการโดยมีส่วนร่วมของผู้สอนเพื่อให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ระบบและกลไกสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และบุคลากรผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งจำนวนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน (6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมต่อการเรียนรู้ของตนเอง

(7) ทักษะผู้บริหารงานวิชาการควรมีทักษะ 3 ด้านที่ผสมกลมกลืนไปตามอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ทักษะทั้ง 3 ได้แก่ ทักษะทางการจัดการ (managerial skill) ทักษะทางมนุษย์ (human skill) ทักษะทางเทคนิค (technical skill) (8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสอน ครูต้องได้รับการยกระดับคุณภาพทั้งระบบและต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และรับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (9) การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ มีลักษณะการดำเนินงานด้านหลักสูตร ด้านการตัดสินใจ ด้านทรัพยากรที่พอเพียง ด้านภาวะผู้นำ ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อม และด้านผลลัพธ์ (10) การยกระดับคุณภาพผู้เรียน กำหนดทิศทาง ภารกิจ การดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ในชั้นเรียนให้ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (11) การพัฒนาวิชาชีพผู้สอน มีการประเมินความสามารถของครู เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาอย่างรอบด้าน (12) การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (13) การเรียนที่เน้นการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาและฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการหรือหน่วยงานเน้นการเรียนที่มีการเตรียมพร้อมทางวิชาการ การเตรียมความพร้อมทางทักษะอาชีพ

การอภิปรายผล

1. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กระบวนการพัฒนาผู้เรียน การใช้สื่อและนวัตกรรม ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนการเรียนการสอน

การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทักษะ การส่งเสริมสนับสนุนในการสอน การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ การยกระดับคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาวิชาชีพผู้สอน การวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสม และการเรียนที่เน้นการฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับ Caldwell and Spinks (1990), Edmonds (1979), Glickman (1987), Hoy and Miskel (1991), Sammonds, Hillman, and Mortimore (1995), Stephen and Ross-Gordon (2001) ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาและสอดคล้องกัน คือการให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ การเรียนการสอนที่เข้มข้น มีความคาดหวังต่อโรงเรียน และนักเรียนในระดับสูง มีการเสริมแรงครู มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน มีความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนให้มีการเรียนรู้ และรับผิดชอบโรงเรียนได้เอง เพื่อสร้างทีมงานในการพัฒนาโรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย จากข้อค้นพบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 13 องค์ประกอบ โดยใช้การบริหารจัดการงานวิชาการ (POLC) ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการวางแผน (planning) การจัดองค์กร (organizing) การนำองค์กร (leading) และการควบคุม (controlling) มาวางแผนทางให้บุคลากรใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวม จะพบว่า เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษา

เป้าหมายปลายทางของทุกองค์ประกอบจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่า การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เปลี่ยนแปลงไป และมีผลถึงความกดดันต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นองค์กรระบบเปิดใช้กระบวนการบริหารงานที่ต้องปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นเพื่อความอยู่รอดของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ให้คงอยู่ได้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จึงต้องตระหนักถึงบริบทของสังคมที่นักเรียนได้สัมผัสอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพของการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และความต้องการของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลถึงความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยสอดคล้องกับ Cheng (1996), Senge (1990) ที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ต้องปรับภายในโรงเรียนในประเด็นต่อไปนี้ (1) การเรียนการสอนของโรงเรียนต้องเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (learner centered) มากกว่ายึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (teacher centered) (2) ในการดำเนินงานต้องกระตุ้นและให้การยอมรับถึงความสำคัญของความหลากหลาย (diversity) แทนการทำแบบเดียวกัน (homogeneity) เช่น การจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จึงต้องยึดหลักการของทฤษฎีพหุปัญญา (multiple intelligences) เป็นต้น (3) สร้างความเข้าใจและยอมรับว่า ในการเปลี่ยนแปลงนั้น ทุกองค์ประกอบจะต้องเกี่ยวพันและส่งผลกระทบต่อกันตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน จะต้องละเว้นการสอนแบบที่มุ่งเน้นความจำ ข้อเท็จจริง หรือการให้ผู้เรียนพยายามค้นหาเฉพาะคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น (4) ต้องช่วยกันให้ทุกคนร่วมกันเรียนรู้เพื่อแสวงหาและค้นคว้าทดลองหาทฤษฎีใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และอย่างกว้างขวางโดยสมาชิกของโรงเรียน และ

(5) ต้องบูรณาการการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้ากับ เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ตัวอย่างเช่น เชื่อมโยง โรงเรียนเข้ากับครอบครัว ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ทั้ง ภาคเอกชนและภาครัฐที่ประกอบเป็นชุมชนโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ ในการบริหารงานสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยตรง ควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนใน เขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่ได้จากการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ ประกอบ และพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือก รูปแบบในการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนา

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้จริง โดยเน้นแนวคิด เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลง และให้การสนับสนุน ปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอด้านการนำ ไปปฏิบัติ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนควรนำ ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดย จัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสม กับสภาพบริบทจริงของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชน และคำนึงถึงนโยบายของหน่วยเหนือ พร้อม ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ฝ่าย และมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็น ระยะๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

References

- Boonyakorn, S. (2016). *Result based management*. The Secretariat of the House of Representatives. [In Thai]
- Caldwell, B. J., & Spinks, J. M. (1990). *The self-managing school*. Taylor & Francis.
- Cheng, Y. C. (1996). *School effectiveness and school-based management: A mechanism for development*. Falmer.
- Drucker, P. F. (2005). *The practice of management*. Harper & Row.
- Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 15-27.
- Glickman, C. D. (1987). Good and for effective school: what do we want? *The Phi Delta Kappan*, 68(8), 622-624
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational administration: Theory, research, and practice* (4th ed.). McGraw-Hill.
- Jirathiyut, W. (2009). *Desirable qualification of vocational students for working in industry*. Office of Vocational Education Commission. [In Thai]
- Keeves, P. J. (1988). *Model and model building, educational research methodology and measurement*. Pergamon.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Meksawan, T. (1998). *Result based management*. Office of the Civil Service Commission. [In Thai]
- Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2015). *Criteria and methods for external quality assessment of vocational schools*. Author. [In Thai]
- Office of Vocational Education Commission. (2011). *7 decades of vocational education*. Author. [In Thai]
- Sammonds, P., Hillman, J., & Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective schools a review of school effectiveness research*. Office for Standards in Education.
- Senge, P. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. Century Business.
- Sornnin, B. (2007). *Vocational education and technology education path*. Office of the Education Council. [In Thai]
- Stephen, P. G., & Ross-Gordon, J. M. (2001). *Supervision and instructional leadership a developmental approach* (5th ed.). McGraw-Hill.